

**PIERDERI UMANE ȘI MATERIALE ÎN ROMÂNIA SUB
BOMBARDAMENTE AERIENE ANGLO-AMERICANE ȘI
GERMANE ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL**

**LOSS OF HUMAN LIFE AND PROPERTY IN ROMANIA UNDER
ANGLO-AMERICAN AND GERMAN AERIAL BOMBARDMENT
IN WORLD WAR II**

Colonel (rtr.) medic prof. univ. dr. Viorel ORDEANU*

Colonel (rtr.) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC**

**(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania,
email: secretariat@aosr.ro)**

Rezumat: În vara anului 1944, atacurile aeriene ale Aliatilor împotriva României se intensifică, cu scopul de a slăbi apărarea pe frontul germano-român în fața ofensivei sovietice și de a forța România să iasă din război. După campania de intense bombardamente strategice la care fusese supusă România în primăvara anului 1944, începută cu Marele bombardament, din 4 Aprilie, al americanilor și culminând cu valul de bombardamente anglo-americe din perioada Paștelui Ortodox, populația românească era demoralizată. Sosirea verii nu a oprit bombardamentele, dimpotrivă cele mai distrugătoare vor fi asupra Capitalei și a marilor orașe. În ordinea gravității au fost cele americane din 1944, intercalate cu cele britanice și urmate de cele germane din 1944, mult mai puternice decât cele sovietice din 1941 și sporadic în 1944, precum și cele germane din 1916-1917.

Deși bombardamentul strategic împotriva unor mari aglomerări urbane este considerat, pe bună dreptate, ca o crimă de război, victimele fiind în principal civilii, inclusiv femei, copii, bătrâni și civili necombatanți, este posibil ca acesta să fie utilizat și în viitor, așa cum arată desfășurarea lor actuală asupra Ucrainei.

Cuvinte cheie: bombardament aerian, Al Doilea Război Mondial, Armata Română, pierderi umane, pierderi materiale, apărare antiaeriană.

Abstract: In the summer of 1944, the Allied air attacks against Romania intensified, with the aim of weakening the defenses on the German-Romanian front in the face of the Soviet offensive and forcing Romania out of the war. After the intense strategic bombing campaign Romania had been subjected to in the spring of 1944, beginning with the Americans' Great Bombing raid of 4 April and culminating with the wave of Anglo-American bombing during the Orthodox Easter period, the Romanian population was demoralized. The arrival of summer did not stop the bombing, on the contrary, the most destructive bombings were to hit the capital and

* Profesor universitar la Universitatea „Titu Maiorescu” București, email: ordeanu_viorel@yahoo.com

** Profesor universitar, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, email: benoneandronic@yahoo.com

the major cities. In the order of severity were the American ones in 1944, interspersed with the British and followed by the German ones in 1944, much more powerful than the Soviet ones in 1941 and sporadically in 1944, as well as the German ones in 1916-1917.

Although strategic bombing against large urban agglomerations is rightly regarded as a war crime, with the victims being mainly civilians, including women, children, the elderly and non-combatant civilians, it is likely to be used in the future, as their current deployment over Ukraine shows.

Keywords: *air bombardment, Romanian Army, air defense, air raid, WWII, loss of human life and property, World War II.*

Introducere

În vara anului 1944, în timp ce Armata Română continua să se retragă pe Frontul de Est, împreună cu forțele germane și aliații lor, aviația americană și cea britanică își continuă raidurile strategice nimicitoare asupra orașelor românești, vizând nu numai obiective militare și industriale ci și civili și instituții fără nicio importanță militară.

Atacurile politice și aeriene ale Aliatilor se intensifică împotriva României, în vara anului 1944, pentru a scoate țara din război sau măcar pentru a slăbi apărarea pe frontul germano-român în fața ofensivei sovietice. Frontul 2 Ucrainian ajunsese deja la Nistru și amenința să cucerească Basarabia și Bucovina, de unde ar fi cucerit în scurt timp tot teritoriul românesc și, cu mari eforturi, ar fi scos România din luptă.

Istoricul american Lidell Hardt estimează că ieșirea României din război a scurtat durata acestuia cu cel puțin o jumătate de an, perioada care probabil că ar fi permis Germaniei să construiască prima sa bomba atomică (cu aproape un an înaintea SUA) și potențial, să câștige războiul. Ar putea fi și o explicație pentru unele atitudini antiromânești ale austrieilor și germanilor, manifestate atunci.

1. Bombardamentele aeriene anglo-americane din vara lui 1944, în Al Doilea Război Mondial

După campania de intense bombardamente strategice la care fusese supusă România în primăvara anului 1944, începută cu Marele bombardament, din 4 Aprilie, al americanilor și culminând cu valul de bombardamente anglo-americane din perioada Paștelui Ortodox, populația românească era martirizată.

Sosirea verii nu a oprit bombardamentele, dimpotrivă, la 6 iunie 1944, ziua debarcării din Normandia, Forța 15 Aeriană USA atacă din nou România, venind dinspre Italia și bombardând la Ploiești, Făgăraș, Brașov, Craiova, Pitești, Râmnicu Vâlcea, iar dinspre Ucraina sovieticii și

americanii bombardau la Galați, dar și la Oradea și Cluj care atunci erau în Ungaria^{1*}.

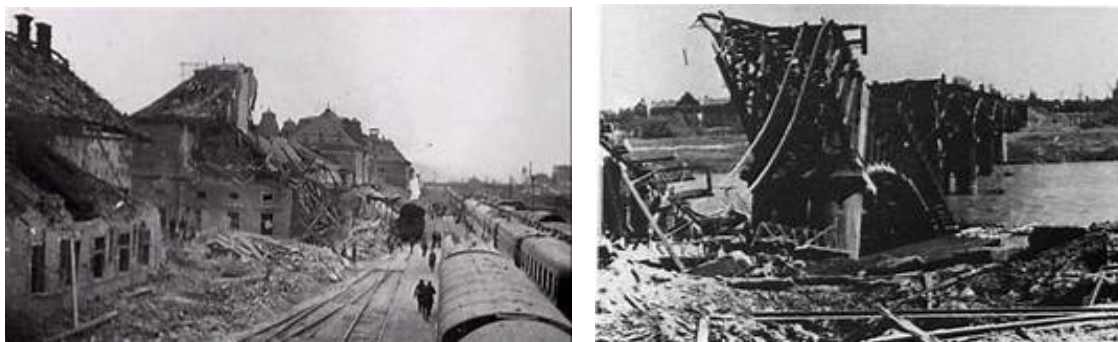

Figura 1. Oradea sub bombardamentul din 2 iulie 1944.²

La 10 iunie, americanii au executat un raid surpriză, la joasă altitudine, cu avioane de vânătoare-bombardament, pentru bombardarea în picaj a rafinării Româno-Americană. Una dintre escadrile a atacat în picaj aerodromul de la Popești-Leordeni ca să distrugă la sol avioanele noastre, dar acestea erau deja sus, au atacat atacatorii și i-au doborât. Alte avioane inamice au mitraliat civili și obiective civile³.

Din cele 100 de avioane inamice, 48 au fost doborâte în cooperare de artileria AA și de aviația de vânătoare, fiind o altă victorie românească în bătălia aeriană. Ca urmare asemenea atacuri *experimentale* la joasă altitudine

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), fond PCM - Cabinetul Militar, dosar 89/1944, f. 383.

* Acțiunea este cunoscută ca „pendul zbor” sau „bombardament cu naveta” și era utilizată pentru mărirea razei de acțiune a bombardierelor anglo-americane, care plecate din Italia bombardau în România și aterizau în Ucraina/URSS, pe cele trei aeroporturi puse la dispoziția acestora, respectiv Poltava, Mirgorod și Piriatin, iar după realimentare, la întoarcere, bombardau în România și Ungaria (bombardau instalațiile feroviare din Oradea, Cluj, Solnoc, Debrețin Miskolc și Seghedin, cu scopul paralizării traficului feroviar, în cadrul Operațiunii Frantic, începută pe 2 iunie 1944), aterizând în Italia. Este și o carte despre Escadrila Normandie din Ucraina sovietică. Despre acest tip de acțiune scrie și Alexandru Arma în cartea despre bombardamentele din România 1941-1944 în Editura Militară.

²<https://uk.images.search.yahoo.com/search/imagesA3Ny?ei=UTF8&p=oradea+sub+sub+bombardamentul+din+2+iunie+1944>, accesat la 12. 12. 2024; <https://uk.images.search.yahoo.com/search/images?p=H+ungarican+Nagyv%C3%A1rad+angol-amerika...> accesat la 28.01. 2025.

³ Valeriu Avram, „Ploaie de foc peste aripile americane”, *Dosarele Istoriei*, nr 9(61) 2001, p. 45.

nu au mai fost repetate de Aliți. Și asta în condițiile în care avionul de bază al aviației române, IAR-80, care fusese cel mai rapid avion de vânătoare, înaintea începerii celui De Al Doilea Război Mondial și ne situase pe locul cinci între constructorii de avioane de luptă, era în acel moment complet depășit tehnic și nu mai făcea față la dueluri aeriene cu avioanele moderne.

La 11 iunie 1944, bombardierele americane (B-17 *Flying Fortress* și B-24 *Liberator*) atacă din nou de la mare altitudine, la Focșani, Constanța și Giurgiu, venind din Ucraina, cu 126 de bombardiere grele și 60 de avioane de vânătoare ca escortă, bombardând aerodromuri, gări și cazărmi. Din sudul Italiei au venit 157 de bombardiere și 46 avioane de vânătoare care au atacat Constanța, dar au ratat toate țintele, iar 4 avioane au fost doborâte.

A doua zi 400 de bombardiere americane, protejate de 150 de avioane de vânătoare, au atacat Bucureștiul cu bombe explozive și incendiare, distrugând multe obiective industriale, dar și locuințe.

Simultan au fost atacate și orașele Giurgiu, Timișoara și Arad, precum și podurile de peste Olt.

Figura 2. Bombardier doborât în vara anului 1944⁴.

La Giurgiu au atacat terminalul petrolier din port cu 268 bombardiere și 46 de vânătoare din Italia, 4 avioane fiind doborâte. În zona Bucureștiului au fost mitraliate mașini, căruțe și trecători⁵. În noaptea de 11/12 iunie câteva bombardiere americane au lovit comune din sudul Olteniei, iar sovieticii au bombardat orașul Roman⁶.

⁴ Bombardamentul anglo-american din vara lui 1944, disponibil la <https://uk.images.search.yahoo.com/search/-images?Bombardamentele+aeriene+anglo-american+din+vara+lui+1944>, accesat la 18.12. 2024.

⁵ Mihail Sebastian, *Jurnal 1935-1944*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 548.

⁶ Ziarul Timpul, nr 2547/14 iunie 1944.

La 20 iunie, în București a fost o altă alarmă falsă, dar la 23 iunie, 450 de bombardiere grele cu o puternică escortă, venind din sudul Italiei, au bombardat de la mare altitudine rafinăriile la Ploiești și portul Giurgiu. Datorită camuflajului cu ceață artificială bombele nu au lovit obiectivele stabilite. Apărarea antiaeriană nu a putut trimite decât 60 de avioane, care au suferit pierderi mai mari decât ale atacatorului.

La 24 iunie, trei valuri de bombardiere au atacat la Ploiești, Craiova și podul de la Piatra Olt. Bombardamentele au fost precedate de atacuri ale aviației de vânătoare (ca avangardă) pentru a neutraliza apărarea antiaeriană, dar aviatorii români au anticipat și în momentul când bombardierele treceau Dunărea aviația noastră de vânătoare era deja în aer și angajând lupta aeriană, a doborât 13 bombardiere, dar a suferit și pierderi grele.

La 26 iunie 1944, ziarul *Timpul* publică articolul *Salvați copiii!* în care scria: „*guvernul face imense eforturi de a pune la adăpost acest prețios tezaur românesc – copiii țării care sunt supuși tuturor atrocităților și sălbăticiilor unor atacuri îndreptate împotriva populației civile*”⁷

La 28 iunie, 250 de bombardiere grele și escorta lor au trecut Dunărea și după un ocol pe la nord, au bombardat Bucureștiul de la 6000 m, în pofida numeroaselor dueluri aeriene din zona capitalei. A fost vizat centrul, dar și cartierele de locuințe, numai cartierul Grivița a fost lovit de peste 400 de bombe. Atacul a cauzat numeroase victime și pierderi materiale, majoritar civile. O Notă secretă a Poliției Capitalei semnala: „... s-a constatat o deziluzie generală față de convingerea acreditată aproape în toate cercurile că, în urma unor intervenții și acorduri tacite, aviația anglo-americană primise instrucțiuni precise de a nu mai bomba sub niciun motiv obiective nemilitare. Astfel, pe lângă efectul material al bombardamentului, s-a înregistrat un efect moral de o importanță deosebită”⁸. În presă a fost publicat comunicatul oficial al Comandamentului de Căpetenie ai Armatei, din 28 iunie 1944, „... formațiuni de avioane de bombardament nord-americeane, însoțite de avioane de vânătoare, au executat un atac de teroare asupra Capitalei și au aruncat bombe peste întreg orașul, provocând pagube în cartierele de locuit și victime în rândul populației civile. Au fost lovite instalații publice și locuințe particulare și au fost omorâți copii, femei și bătrâni”⁹. Ca urmare, Patriarhul a scris Arhiepiscopului de Canterbury cerând ca Aliații să cruțe instituțiile de cultură, bisericile și populația civilă, dar după cum se va vedea, fără succes. Așa cum scria ziarul *Timpul*, „... anglo-americanii continuă și ei să afirme că luptă pentru libertatea Europei și a

⁷ Ziarul *Timpul* nr 2559/26 iunie 1944.

⁸ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), fond D, dosar 12732 vol 4.

⁹ Ziarul *Timpul*, nr. 2563/30 iunie 1944.

lumii întregi și pentru instaurarea altei morale în viața umanității”¹⁰. În noaptea de 28/29 iunie bombardierele britanice au atacat orașul și portul Giurgiu.

În noaptea de 2/3 iulie, 40 de bombardiere de noapte britanice (*Wellington* și *Liberator*) au lansat parașute luminoase și au bombardat Capitala, lovind zona Gării de Nord, rafinăriile din București, Chitila și cartierele Grozăvești, Sfântul Elefterie, Rahova și Piața Chibrit.

Aviatorii români au doborât 15 bombardiere, dar se aflau în situație critică: din cele 115 avioane de vânătoare mai erau disponibile 50 cu 33 de piloți¹¹.

La 4 iulie, zi festivă, bombardierele americane au atacat la Brașov și Pitești, iar aviația de vânătoare a făcut *vânătoare liberă* în zona Ploieștiului și Bucureștiului, atacând tot ce le-a ieșit în cale (*atac terorist*).

Figura 3. Cartier de locuințe sub bombardamentul anglo-american din vara anului 1944.

Astfel, trenul personal București -Timișoara a fost mitraliat repetat de 6 avioane, rezultând *un carnagiu* cu 300 de morți și răniți. Ca urmare a fost înaintat un Protest oficial către Crucea Roșie și s-a ordonat înarmarea trenurilor de călători cu artilerie AA¹². A doua zi autoritățile au publicat în presă un comunicat: „Avioanele inamice coboară la mică înălțime și mitraliază copii, călători din trenuri și țărani la munca câmpului. Această sfidare a celor mai elementare legi de război și mai ales lipsa totală de

¹⁰ Ziarul Timpul, nr 2565/ 2 iulie 1944.

¹¹ Arhivele Militare Române (AMR), fond 5476, dosar 860, p. 319.

¹² AMR fond 1727, dosar 420, f. 238.

omenie a piloților acestor avioane față de oameni lipsiți de apărare și față de o națiune care luptă pentru viața ei nu pot avea nicio scuză și nici nu pot onora națiuni atât de mari și de civilizate ca cele engleză și americană”¹³.

La 5 iulie, Comandamentul Aeronauticii Germane, anticipând evenimentele, a propus Mareșalului Antonescu evacuarea populației Ploieștiului și a zonei petrolifere. Dar nu s-a acționat decât prin construirea de noi adăposturi AA și întărirea apărării AA¹⁴. Într-adevăr, Forța 15 Aeriană a SUA mobilizase toate bombardierele pentru *Oil Campaign* (Campania petrolului) operațiunea de distrugere totală a rezervelor de petrol ale Germaniei. Din cele peste 6 milioane de tone de carburanți folosiți de *Wehrmacht* (armata germană) peste 40% erau furnizate de România, deci aceasta devenea ținta prioritară.

În noaptea de 23/24 iulie 1944, sunt trimise 76 de bombardiere britanice asupra Bucureștiului, fiind lovite instituții, inclusiv spitale și case. Cu această ocazie s-a constatat că lanțul de preavizare prin radio a funcționat defectuos, deși se făcuseră multe exerciții. Pe câmpul de instrucție de la Vitan au fost aduse bombele neexplodate pentru a fi distruse¹⁵. Seara, alte bombardiere de noapte britanice au atacat rafinăriile de la Ploiești.

În noaptea de 27/28 iulie, aproape 100 de bombardiere britanice atacă rafinăriile din București și orașul, cu bombe explozive, inclusiv de 4000 de livre (aproape 2 tone) și incendiare. Au fost peste 100 de morți și răniți, cca 300 de case distruse sau avariate, plus spitale și fabrici. Incendiile au fost lichidate de pompierii militari și civili, iar străzile au fost deblocate de Apărarea Pasivă prin Companiile de dărâmături ale detașamentului de evrei¹⁶. Comandamentul Zonei de Apărare Pasivă București raporta: „... acest atac a avut caracterul unui atac de teroare fără obiective precise, nefiind vizat niciun obiectiv militar, și fiind folosite bombe incendiare combinate cu cele explozive”¹⁷. În dimineața de 28 iulie bombardierele americane atacă rafinăriile din Ploiești, iar la 31 iulie bombardează în semicovor orașele București, Ploiești și Târgoviște.

La București, un val de 70 de B-24, însoțite de tot atâtea avioane de vânătoare au avut ca obiectiv Rafinăria „Prahova”, iar alte 77 de B-24, cu tot atâtea avioane de escortă, au avut ca obiectiv Depozitul de carburanți „Distribuția”, din Mogoșoaia, dar au fost lovite și cartiere de locuit, instituții, Uzina Electrică, Institutul Cantacuzino etc. Antiaeriana a tras peste 3000 de

¹³ Ziarul Timpul, nr 2569/6 iulie 1944.

¹⁴ AMR, fond 1727 dosar 464, p. 417.

¹⁵ Ziarul Timpul nr. 2590/27 iulie 1944.

¹⁶ ANIC, fond PCM, Cab.Mil., dosar 92/1944, f. 259.

¹⁷ ANIC, fond PCM, Cab.Mil., dosar 92/1944, f. 258.

proiectile, și împreună cu aviația de vânătoare a doborât zece bombardiere cvadrimotor. Apărarea antiaeriană românească a fost întărită cu 60 de avioane de vânătoare germane Me-109, în locul depășitului IAR-80.

În primele zile din august 1944, bombardierele aliate dislocate în Italia au fost ocupate cu misiuni în sudul Franței, unde Aliații pregăteau Operațiunea *Dragoon*, debarcarea din Mediterana. Dar, la 4 august, avioane de vânătoare americane, care se îndreptau spre Chișinău și Cahul (ocupate de Armata Roșie), au mitraliat aerodromurile de la Buzău și Ziliștea, precum și trenuri de calatori din zona Buzău și unele sate.

Figura 4. Bombardament anglo-american asupra rafinăriilor de petrol din vara anului 1944.

La întoarcerea din URSS, pe 6 august, au atacat trenuri, gări și localități din Oltenia¹⁸. Capitala avea aspectul de oraș părăsit, iar cercurile politice pregăteau înlăturarea guvernului și ieșirea din război. La 8 august, bombardierele americane au atacat din nou aerodromurile Buzău și Ziliștea.

În noaptea de 9/10 august, bombardierele britanice au atacat rafinăriile de la Ploiești și orașul. Din cele 60 de bombardiere 10 au fost doborâte. Unul dintre bombardiere a ajuns la București și a lansat trei bombe în centru, din care doar două au explodat, fiind ultimele bombe britanice din București, din seria care începuse în noaptea de 3 /4 mai 1944.

La 10 august, americanii au bombardat rafinăriile de la Ploiești și Câmpina, cu aproape 1000 de avioane și se credea că Ploieștiul fusese distrus 75%, iar fumul incendiilor se vedea și din București¹⁹.

¹⁸ Tudor Vasile, *Războiul aerian în România 1941-1944*, Editura Tiparg, Pitești, 2006, p. 232.

¹⁹ Lucian Vasile, *Orașul sacrificat, Al Doilea Război Mondial la Ploiești*, Editura Militară, București, 2014, p. 251.

La 10 august 1944, orașul București a fost citat prin Ordin de zi pe națiune pentru grelele încercări pe care le suportase în cele 5 luni de bombardamente: „... *bucureștenii au suportat incursiunile aeriene cu mult curaj, cu un calm desăvârșit, cu o disciplină exemplară, afirmându-se printr-un spirit de jertfă și o putere de abnegație mai presus de orice laudă*”²⁰. Cu adevărat, Capitala suferise cele mai multe și mai puternice bombardamente, urmările fiind mai mari decât ale tuturor celorlalte orașe și obiective din România luate la un loc: aproape 10 000 de bombe explozive și incendiare, provocând până atunci 5224 morți, 5482 răniți grav, 43 585 sinistrați, lovind 800 de străzi și 950 de clădiri, sistemul de transport feroviar și urban, rețele de utilități (curent electric, telefonie, gaze, apă, canal), fabrici, depozite, dar și numeroase obiective civile; clădiri publice, școli, spitale, biserici, teatre, hoteluri, muzee, închisori, etc. Scopul principal era slăbirea frontului germano-român și sprijinirea frontului sovietic. Între timp, la 15 august 1944, începe debarcarea Aliaților în sudul Franței și aviația lor are alte priorități.

Dar la 17, 18 și 19 august, Forța 15 Aeriană a SUA executa alte bombardamente în România, pentru distrugerea zonei petrolifere de la Ploiești, pentru a pregăti declanșarea ofensivei sovietice pe frontul de la Iași - Chișinău care urma să înceapă, la 20 august 1944.

La 17 august, bombardierele americane decolează din Italia spre trei obiective de la Ploiești, iar noaptea englezii bombardează orașul. La 18 august, bombardierele americane se îndreaptă spre București, dar schimbă direcția și atacă masiv Ploieștiul și Câmpina, fumul de la incendii fiind vizibil și din București. Apărarea formată din 27 de avioane românești și 21 germane este complet depășită numeric, dar luptă la 7500 m, unde zburau bombardierele, cu pierderi majore. Ca urmare, la 19 august 1944, se ordonă Grupurilor de Vânătoare să înceteze angajarea luptelor cu aviația americană.

La 19 august, Forța 15 Aeriană a SUA executa ultima incursiune asupra zonei petrolifere de la Ploiești, atacând rafinăriile care erau deja distruse și aruncând ultimile bombe asupra orașului Ploiești, iar la București a fost o ultimă alarmă falsă.

2. Bombardamentele aeriene germane din august 1944

La 20 august 1944, s-a declanșat ofensiva sovietică pe frontul din Basarabia și Moldova. A doua zi frontul a fost străpuns la Iași, iar unitățile Frontului 2 Ucrainian se îndreptau spre București. La 23 August 1944, Regele Mihai îl arestează pe Mareșalul Antonescu (care nu accepta ieșirea României din război) și declară încetarea luptelor contra URSS. La ora 21, ambasadorul german la București, von Killinger, este rugat de Rege să

²⁰ Mihai Pelin, *Raidul escadrei trădate*, Editura Elion, București, 2005, p. 212.

determine guvernul german „să retragă neîntârziat trupele germane din România”. Ministrul de Externe anunță întreruperea relațiilor diplomatice cu Al III-lea Reich și că Guvernul român asigură unităților *Wehrmacht*-ului trecere liberă spre vest cu condiția ca trupele germane să se abțină de la orice manifestări ostile²¹. La ora 22 este difuzată la radio proclamația regelui prin care armata și populația sunt informate de noua situație. De teama represaliilor germane, așa cum se întâmplase recent în Italia, regele se refugiază în Oltenia. Noaptea de 23/24 august, a fost prima fără camuflaj de la începutul războiului, mulți credeau (din nou, după Parada Victoriei, din 8 noiembrie 1942, de la București) că războiul se terminase.

Dar ambasadorul german și generalul locotenent Alfred Gerstenberg, șeful Misiunii Militare Aeronautice Germane din România, informează în Germania și propun înăbușirea puciului prin intervenția trupelor germane din zonele București și Ploiești și bombardarea centrelor politice și militare din capitala României²². Autoritățile germane, bazate pe informații eronate, că armata română și populația ar fi loiale germanilor, ordonă atacul terestru și aerian asupra Capitalei, în zorii zilei de 24 august 1944. Atacul german transformă România dintr-o țară care se dorea neutră în inamic al Germaniei. Ca și în Primul Razboi Mondial, când atacul german cu arme biologice în porturile românești a transformat țara neutră în țară inamică. Aceasta eroare de apreciere a opiniei publice ar putea fi considerată ca o capcană în care a căzut chiar propaganda germană, luând decizii strategice greșite. Uneori, „*buturuga mică răstoarnă carul mare*”...

Primele bombe germane au fost lansate asupra aerodromului Pipera, iar aeroportul Băneasa a fost atacat și ocupat de germani. La ora 9, avioanele germane bombardează Palatul Regal, Palatul Telefoanelor și centrul capitalei. Guvernul, condus de generalul C. Sanătescu (în locul Mareșalului Antonescu) se refugiasse în subsolul Palatului, apoi la adăpostul special de la Banca Națională și în final la Regimentul de Transmisiuni din Bolintin de unde se putea comunica bine. Atacurile germane au continuat toată ziua. Jurnalul de Operații al Comandamentului Artileriei Antiaeriene române consemna atacuri în valuri cu 8 -14 bombardiere He-111, bombardiere în picaj *Junkers 87 Stuka*, bimotoare Me-110 și avioane de vânătoare Me-109.

²¹ Klaus Schonherr *Luptele Wehrmachtului în România, 1944*, Ediția II, Editura Militară, București, 2015, p 181.

²² *Ibidem*, p 182.

Figura 5. Ateneul Român bombardat în vara anului 1944.

Acestea au provocat 89 de morți și 90 de răniți (majoritatea femei și copii), au distrus peste 200 de imobile, inclusiv spitale, Ateneul Român, Opera și alte obiective nemilitare. Unul dintre obiectivele prioritare a fost Spitalul Militar „Regina Elisabeta” unde erau adăpostiți mulți dintre aviatorii prizonieri americani și englezi. Apărarea AA. a tras peste 19 000 de proiectile, doborând multe avioane germane dar și un Me-109 românesc. În aeroporturi și pe aerodromuri se creează o situație dificilă, multe fiind folosite în comun de aviatorii români și germani.

În cursul nopții 24/25 august, aviația germană a continuat atacurile la interval de 30 - 40 min, provocând alți morți, răniți și distrugeri. Presa, din 25 august, titra: „Atacurile teroriste ale aviației germane asupra Capitalei și Populația capitalei terorizată de aviația hitleristă” etc.

La 25 august, avioane germane atacă în mod repetat capitala, lansând 280 de bombe explozive și 114 incendiare, cauzând alți morți, răniți și distrugeri. O crimă de război a fost și bombardarea Spitalului de urgență Salvarea, cu bombe lansate de la mică înălțime, deși pe acoperiș erau vizibile semnele protective ale Crucii Roșii. La 26 august, ziarul Timpul scria: „În spital se aflau mulți răniți, femei, copii, bărbați. Niciunul n-a scăpat cu viața. De asemenea medicii și infirmierele care se aflau la posturi și-au găsit moartea sub ruine”. Oricum, De La Al Doilea Război Mondial, însemnul de Cruce Roșie nu mai este în realitate protectiv, ci doar indicativ, ba chiar în războaiele recente, după cum aflăm din presă, parcă ar atrage bombardamentele.

Concomitent cu atacurile aeriene, cei 8000 de militari germani din București (care ocupau deja peste 40 de obiective) și cei 6000 din Băneasa-Otopeni au încercat să cucerească punctele strategice ale capitalei, dar au fost contraatacați de unitățile Armatei Române, sprijinite de Poliție și

Jandarmi, care au neutralizat obiectivele inamice din oraș și au împiedicat intrarea altor forțe germane în oraș. În Pădurea Băneasa se organizase o grupare germană, întărită cu forțe aeropurtate aduse cu avioane de pe frontul din Iugoslavia și de la grupul de armate Ucraina de Sud. Acestea au atacat în nordul Bucureștiului, la Podul Băneasa, Colentina, Pădurea Andronache și alte zone. Forțele române au fost suplimentate cu trupe venite din țară spre capitală, după ce Armata Română a primit ordinul Regelui de a-i considera pe germani ca dușmani (acesta fiind în concordanță cu opinia militarilor români). În noaptea de 25/26 august, avioanele germane, în grupuri mici, au bombardat din nou Bucureștiul, în special obiectivele CFR din zona de nord, probabil pentru a facilita un viitor atac german.

În dimineața de 26 august 1944, au reapărut bombardierele americane, venite de această dată în sprijinul trupelor române care au fost anunțate să nu deschidă focul împotriva lor. Era prima dată când americanii veneau din nou ca prieteni în România. Un prim val, 114 bombardiere grele B-24 *Liberator*, atacă aerodromul Băneasa și trupele germane dinspre pădure cu 258 tone de bombe, iar al doilea, cu 114 bombardiere B-17 *Flying Fortress*, ataca aerodromul Otopeni și forțele germane din pădurea Otopeni, cu 205 tone de bombe. Germanii au fost nevoiți să se retragă spre nord, la Săftica, iar românii au recucerit aeroporturile Băneasa și Pipera. Din păcate unele bombe au lovit și militari din unitățile române care erau în contact cu inamicul în pădure (*frendly fire* cum am spune astăzi).

Tot la 26 august, aterizează la Otopeni generalul locotenent Reiner Stahel, cel care reprimase insurecția din Polonia, ca să coordoneze acțiunea germanilor, în cooperare cu cele 45 de avioane *Luftwaffe* existente. Dar la București germanii aveau de a face cu o armată națională, nu cu insurecție civilă ca la Varșovia. După-amiază aviația germană atacă, pentru ultima dată Bucureștiul, cu bombe explozive și incendiare, centrul a devenit o *mare de flăcări*, au fost lovite Calea Victoriei, Teatrul Național, Palatul Telefoanelor, teatre, magazine, blocuri de locuințe etc. și evident alte victime umane, în oraș și în comunele limitrofe. Bombardamentul sistematic german a ținut populația Bucureștiului în adăposturi timp de 60 de ore!²³.

Până în seara zilei de 26 august, unitățile române contraatacă și eliberează nordul Bucureștiului, Băneasa, Pipera, Otopeni, iar la 27 august, Consiliul de Miniștri declară: „*orice primejdie asupra Capitalei a fost definitiv înlăturată.*”

În noaptea de 27/28 august 1944, sub presiunea continuă a trupelor române, trupele germane abandonează obiectivul de a ocupa Bucureștiul și se retrag spre Ploiești pentru a face joncțiunea cu unitățile germane din zona petroliferă, dar unități ale Armatei a 4-a Române, repliate de pe frontul din

²³ Mihail Sebastian, *Op. cit.*, p.562.

Moldova, îi atacă și îi capturează la mijlocul distanței, la Gherghița, la 28 august. În aceasta operațiune au fost capturați 7000 de militari germani, Armata Română pierzând 1400 de militari, morți sau răniți.

Astfel, Bătălia pentru București s-a încheiat victorios și definitiv, cu două zile înainte ca primele unități sovietice să ajungă în capitală. Mai departe vom avea continuarea războiului antigerman, până la 9 Mai 1945, dar care nu va mai cunoaște bombardamente de aviație asupra Bucureștiului sau a altor orașe românești. Ar fi bine ca aceste evenimente tragice să nu se repete niciodată, dar așa cum ne arată Istoria, este bine să fii pregătit pentru orice situație, măcar la nivel conceptual. Istoria și, în special, istoria militară ne ajută în acest sens.

3. Operațiunea *Reunion*

Schimbarea strategică a României a avut efecte profunde nu doar pe plan național, ci și internațional, accelerând cursul celui De Al Doilea Război Mondial, dar și schimbând istoria ulterioară a țării. Era evident că încetarea ostilităților cu Aliații, respectiv cu URSS, SUA și *Commonwealthul* britanic va duce, în primul rând, nu numai la eliberarea prizonierilor acestora, ci și la repatrierea lor. Ceea ce însemna stabilirea unei colaborări cu fostul inamic, nu numai în noul context tactic (așa cum s-a văzut), ci și umanitar și juridic.

Imediat după schimbarea de paradigmă, prizonierii americani au solicitat măsuri de protecție din partea Armatei Române, care îi deținea, precum și a propriilor unități, care acum nu mai erau inamice. Ca urmare a acțiunii Apărării Antiaeriene integrate (româno-germană) foarte multe aeronave inamice au fost doborâte, în special, în anul 1944. Mulți aviatori (ofițeri și subofițeri) americani și britanici și-au pierdut viața, fiind înmormântați în zonele unde au căzut, de exemplu Cimitirul aviatorilor militari britanici, la Ciolpani și altele, iar peste 1200 de supraviețuitori au fost internați în Lagăre de prizonieri (cazărmi, internate) în București, Sinaia, Timișul de Jos etc. cu mențiunea că nu au fost înregistrate tentative de evadare, deși unii aveau regim semideschis. Mulți dintre aceștia au povestit sau au consemnat impresiile lor: „În primul rând am fost șocați când am văzut afișe cu reclame la produse americane... Apoi am început să ne dăm seama că românii nu se deosebeau în îmbrăcăminte și maniere de familiile noastre din Statele Unite. Casele și prăvăliile lor erau aproape identice cu oricare casă sau prăvălie din orașele noastre natale, băcăniile și magazinele de dulciuri de la colțul străzii ne făceau să ne simțim ca acasă”²⁴.

²⁴ Filli William J. *Passage to Walhalla, the human side of aerial combat over nazi occupied Europe*, Filicon Publishers, Pennsylvania, 1993.

Ofiterii superiori americani au cerut să fie mutați prizonierii pentru a fi la adăpost de bombardamentele germane și pentru a nu fi capturați de unitățile germane în retragere, precum și să ia legătura cu Comandamentul lor din Italia. Deoarece nu funcționa legătura prin telecomunicații, fostul prizonier cu cel mai mare grad a fost dus de Căpitanul aviator, Constantin (Bâzu) Cantacuzino, cu un avion de vânătoare Me-109, de la Otopeni la Foggia (Italia) pentru a organiza repatrierea, declanșând Operațiunea *Reunion* (Reunirea).

Armata 15 Aeriana a SUA a amenajat 38 de bombardiere B-17, de la Baza din Bari (Italia), pentru transportul prizonierilor, dintre care două pentru răniți (ca ambulanțe aeriene), iar în București, la Hotelul Ambassador, s-a instalat misiunea Oficiului pentru Servicii Strategice²⁵.

La 31 august, de la aerodromul Popești-Leordeni au fost evacuați 700 de prizonieri valizi și 39 răniți, la 1 septembrie, alți 393, iar pe 3 septembrie, ultimii 29, operațiunea fiind încheiată cu succes. Este interesant de semnalat că foștii adversari se despart amical, iar aerodromul capătă înfățișarea unui *talcioc* în care se fac schimburi de suvenire, ca echipament militar și diferite mărunțișuri.

Este foarte important, ca problemă de psihologie militară, că după ani de război, de bătălii aeriene, de bombardamente distrugătoare, cum au fost cele din primăvara și vara anului 1944, în primele zile ale toamnei prevalează camaraderia militară, chiar mai mult, cu extensie spre populația civilă, care își dorea: *Să vină americanii!*. Astăzi bucureștenii nici nu prea mai știu de Cimitirul 4 Aprilie, onorează memoria aviatorilor britanici și americani, iar în Grădina Cișmigiu există un monument în onoarea aviatorilor care *s-au jertfit pentru eliberarea României*, dar care nu fusese ocupată de nimeni, abia ulterior a fost ocupată de Armata sovietică timp de 14 ani. Spre deosebire de relația cu armata germană, cu care după trei ani de lupte comune, nu a existat o afinitate, nici la nivelul militarilor (care ulterior au luptat energic contra unităților germane), nici al populației civile care mai păstrează ceva resentimente antigermane și în prezent, în pofida încercărilor de rescriere a istoriei recente.

În timp ce unitățile germane se retrag luptând din România, iar foștii prizonieri americani și britanici sunt repatriați, unitățile Frontului 2 Ucrainian afluesc spre București, urmând o ocupație sovietică neîntreruptă până în 1958, cu toate schimbările de regim, politice, economice și militare pe care, din nefericire, le cunoaștem²⁶.

²⁵ Alexandru Armă, *Bucureștiul sub bombardamente 1941-1944*, Editura Militară, București, 2015, p. 211.

²⁶ *Ibidem*, p. 215.

Comentariu

În cele două Războaie Mondiale, aflată pe linia de falie între Estul și Vestul Europei, România, deși inițial vrusese să rămână neutră, a fost atrasă de părțile aflate în conflict, deci acest lucru se poate întâmpla din nou în viitor. Deși nu era bine pregătită pentru război, a participat de fiecare dată cu tot potențialul militar și economic, fiind pe locul 5 ca participare militară în cadrul Alianței, de fiecare dată cu câte 500 000 de luptători. Rolul strategic național a fost de întregire și reîntregire a teritoriului românesc, iar în cadrul Strategiei mari a avut rol hotărâtor, rezistând uneori singură pe frontul de est în Primul Război Mondial și scurtând Cel De Al Doilea Război Mondial cu cel puțin 6 luni, deci sacrificiile românilor au facilitat victoria Aliaților.

Ca dovadă, inamicul indiferent care era la momentul respectiv, a recurs la intimidări militare, diplomatice și la bombardamente strategice, pentru a înfrânge voința de luptă a poporului român și a reduce capacitatea de luptă a Armatei Române, precum și potențialul economic de continuare a războiului. Pentru aceasta, Capitala, care întotdeauna a reprezentat peste o zecime din populație și din economie, a fost bombardată sistematic, uneori sălbatic, mai mult de jumătate din atacuri și mai mult de jumătate din pierderile umane și materiale fiind concentrate aici. Au urmat ca importanță și, ca gravitate, atacurile asupra zonei petrolifere Ploiești, marile orașe, care sunt și centre economice, administrative, porturile, aeroporturile, dar și multe alte obiective, fără nicio valoare militară sau economică, considerate ca atacuri teroriste.

Dacă bombardamentele germane, din 1916-1917, și cele sovietice, din 1941, erau mai mult demonstrative și implicit au pregătit populația și armata pentru marile bombardamente care urmau, bombardamentele strategice americane și britanice, din 1944, au avut efecte catastrofale.

În vara anului 1941, avioanele sovietice, plecând din Ucraina sau Crimeea, au executat 317 bombardamente în România, asupra a 207 localități, cauzând distrugerii (locuințe, rafinării, portul Constanța etc.) cu numai 220 de victime civile (97 de morți și 123 de răniți) etc., Apărarea antiaeriană româno-germană doborând 33 avioane inamice, după o pauză au început bombardamentele strategice americane, organizate după strategia americană, inspirată de *etica protestantă a muncii*, cu eficiență maximă, fără să mai țină cont de legile și cutumele războiului.

Astfel, în perioada 4 aprilie-10 august, asupra Bucureștiului au fost 16 bombardamente în care au fost aruncate 7559 bombe explozive (din care 762 nu au explodat, deci peste 10%) și 2748 bombe incendiare. Dintre acestea 3265 au lovit în plin 9635 locuințe civile, 7169 obiective economice și 224 clădiri publice, inclusiv spitale). Acestea au provocat victime, 5224 civili morți (inclusiv femei și copii) și 5482 răniți, precum și 43 585 sinistrați, însă numai 504 militari morți și 409 răniți. Un total general de 55 204 victime, deci cu cel

putin un ordin de mărime mai mult decât toate celelalte bombardamente asupra Capitalei.

Pentru comparație, cele 13 bombardamente germane, din 24-26 august, au folosit 843 bombe (din care 54 nu au explodat, adică 6,4%), cauzând victime umane, 111 militari morți și 293 răniți, 272 civili morți și 185 răniți, iar pagubele materiale au fost 43 clădiri publice și 443 imobile distruse sau avariate.

Dacă se interpretează statistic rezultatele din totalul de pierderi umane (morți și răniți) de 11 619 ale bombardamentelor anglo-americe, civilii sunt 92,14%, iar distrugerile (publice și private) de 17 028, cele private (locuințe și prăvălii) sunt 98,68%, iar la bombardamentele germane cu 861 victime sunt 46,92% civili (aproape egal cu militarii) și 486 distrugerii, cu 91,15% distrugerii private. Rezultă statistic că scopul bombardamentelor Aliate era de atacare strategică a civililor ca *terrorism de stat*, pentru influențarea stării de spirit a populației, pentru scoaterea din război a României, iar al germanilor era cu scop operativ, de a reduce capacitatea combativă a garnizoanei București, în vederea unui atac terestru.

Din aceasta istorie militară, relativ recentă, ai căror supraviețuitori încă se mai aflau printre noi, se pot trage multe *lecții învățate* pentru prezent și viitor. Pe vremea Războiului Rece (1947-1990) populația, și în special tineretul, făcea pregătire de Apărare Locală Antiaeriană și de Cruce Roșie și mai târziu de Pregătire a Tineretului pentru Apărarea Patriei. În cadrul serviciului militar, care era obligatoriu pentru toți tinerii sănătoși, în instrucție intrau și cunoștințe despre ANM (arme de nimicire în masă) și antrenamente corespunzătoare, iar Marina Militară sudase capacele de la hublourile navelor ca în caz de atac atomic să nu fie iradiat echipajul. După marele cutremur din 1977, când țara și mai ales Bucureștiul au fost afectate cu victime umane și pierderi materiale, ca de un bombardament puternic, fostul Centru de Cercetări Științifice Medico-Militare din București (recent desființat poate tocmai din cauză că se ocupa exact cu combaterea efectelor acestor arme), a studiat multilateral efectele medicale și nemedicale, inclusiv urmările psihologice, a comunicat și publicat rezultatele, iar cercetările au fost arhivate în Arhivele militare și probabil că numai istoricii le vor studia în viitor.

Acum, în Războiul Rece 0.2, al secolului nostru, în afară de vorbit sau scris, ce se mai face? Chiar nu ne mai pasă de soarta populației? Gândim ca Stalin, că: „*Moartea unui om este o tragedie, moartea unui milion de oameni este o statistică*”? Sau numărul cât mai mare de posibile victime ar fi un argument politic, în plus, pentru diabolizarea adversarului? Orientarea oficială trebuie să fie clară: ori schimbăm totul pentru a fi pace, ori ne pregătim de război, ori adoptăm în realitate (teoretic și practic) dictonul latin

„*Si vis pacem parabellum*”. Oricum ar fi, trebuie valorificată și experiența tragică a acestor episoade din istoria României.

Concluzii

Bombardamentele aeriene au fost folosite în războaiele moderne în scop tactic, operativ și/sau strategic și este evident că vor mai fi folosite și în viitor, așa cum sunt folosite acum de armata rusă în războiul de cotropire a Ucrainei.

Deși bombardamentul strategic împotriva unor mari aglomerări urbane este considerat, pe bună dreptate, ca o crimă de război, victimele fiind în principal civili, inclusiv femei, copii, bătrâni și civili necombatanți, este posibil ca acesta să fie utilizat și în viitor, așa cum arată desfășurarea unor războaie actuale și cum prevăd Doctrinile nucleare ale Marilor Puteri.

Din experiența României rezultă că efectele pot fi devastatoare și de lungă durată, iar pregătirile de apărare și de lichidare a efectelor trebuie să fie făcute din timp, cu suficiente forțe și cu mijloace adecvate.

Istoric, cele mai distrugătoare bombardamente din România au fost asupra Capitalei, mai mult de jumătate din total. În ordinea gravității au fost cele americane din 1944, intercalate cu cele britanice și apoi de cele germane din 1944, urmate de cele sovietice din 1941, și cele germane din 1916-1917.

Pot exista multe *lecții învățate* pentru Apărarea antiaeriană din M.Ap.N. (aviația de vânătoare, rachete și artilerie AA, radiolocație etc.), Apărarea civilă (Inspectoratul pentru Situații de Urgență) din MAI, pentru Ministerul Sănătății, Autoritățile locale, Organizații Neguvernamentale (cum este Crucea Roșie), dar și pentru populație, la nivel individual, familial și de grup sau organizație.

Este adevărat că un război racheto-nuclear ar schimba datele problemei, iar urmările ar putea fi atât de grave încât ar pune în pericol nu numai viața și avutul populației, ci chiar existența civilizației actuale sau chiar a vieții pe Terra, însă sinteza de față oferă un punct de referință pentru analiza unei posibile situații.

BIBLIOGRAFIE

Surse oficiale

Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), fond PCM - Cabinetul Militar, dosar 89/1944.

Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), fond D, dosar 12732 vol 4.CNSAS, fond D, dosar 12732 vol 4.

Arhivele Militare Române (AMR), fond 5476, dosar.

AMR, fond 1727, dosar 420.

AMR, fond 1727 dosar 464.

ANIC, fond PCM, Cab.Mil., dosar 92/1944.

Surse de autor

ARMA Al., *Bucureștiul sub bombardamente 1941-1944*, Editura Militară, București, 2015.

AVRAM V., „Ploaie de foc peste aripile americane”, *Dosarele Istoriei*, nr 9(61) 2001.

McCORMICK J., *Prisoner în Bucharest*, jurnal nepublicat (încă) al locotenentului John McCormick

PELIN M., *Raidul escadrei trădate*, Editura Elion, București, 2005.

SCHONHERR K., *Luptele Wehrmachtului în România, 1944*, Ediția II, Editura Militară, București, 2015.

SEBASTIAN M., *Jurnal 1935-1944*, Editura Humanitas, București, 1996.

TUDOR V., *Războiul aerian în România 1941-1944*, Editura Tiparg, Pitești, 2006.

VASILE L., *Orașul sacrificat, Al Doilea Război Mondial la Ploiești*, Editura Militară, București, 2014.

WILLIAM F. J. *Passage to Walhalla, the human side of aerial combat over nazi occupied Europe*, Filicon Publishers, Pennsylvania, 1993.

Surse mass-media

Ziarul Timpul, nr 2547/14 iunie 1944.

Ziarul Timpul nr 2559/26 iunie 1944.

Ziarul Timpul, nr. 2563/30 iunie 1944.

Ziarul Timpul, nr 2565/ 2 iulie 1944.

Ziarul Timpul, nr 2569/6 iulie 1944.

Ziarul Timpul nr, 2590/27 iulie 1944.

Surse web

https://uk.images.search.yahoo.com/search/images;_ylt=AwrFFMooGJpnIGIvvZBNBQx.;_ylu=c2VjA3NIYXJjaARzbGsDYXNzaXN0;_ylc=X1MDMjExNDcxNzAwNQRFcgMyBGZyAwRmcjIDc2EtZ3Atc2VhcmNoBGdwcmkA01VOVBTdmpH;

<https://uk.images.search.yahoo.com/search/images?p=Hungarican+Nagyvorod%C3%A1rad+angol-amerikan;>

[https://romania.europalibera.org/a/de-ani-de-la-ultimele-bombardamente-asupra-bucurestiului/33090048.html.](https://romania.europalibera.org/a/de-ani-de-la-ultimele-bombardamente-asupra-bucurestiului/33090048.html)